

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE
EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO

**ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE
CRNE GORE
Biro rada Nikšić**

**ANKETA POSLODAVACA
O ZAPOSLENOSTI I ZAPOSŁJAVANJU**

Rezultati istraživanja za 2011/2012

Nikšić, mart 2012.godine

IZDAVAČ
Zavod za zapošljavanje Crne Gore
Biro rada Nikšić

bironk@t-com.me

E-mail: www.zzzcg.org

ZA IZDAVAČA
Rajka Radonjić

PROJEKтни TIM
Vesna Mušikić
Budimka Zarubica

TIRAŽ
200 primjeraka

ŠTAMPA
AD Pobjeda

S A D R Ž A J

Rezime	
1. UVOD	
Cilj istraživanja	
Predmet istraživanja	
Sadržaj istraživanja	
Metodologija istraživanja	
Uzorak istraživanja	
2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	
2.1. Struktura poslodavaca	
2.1.1. Poslodavci prema veličini preduzeća	
2.1.2. Poslodavci prema obliku svojine	
2.1.3. Poslodavci prema vrstama djelatnostima	
2.1.4. Poslodavci prema dužini vremena poslovanja	
2.1.5. Poslodavci prema broju zaposlenih	
2.1.6. Zaposlenost prema stepenu stručne spreme i djelatnosti	
2.1.7. Poslodavci prema vrstama djelatnosti i broju zaposlenih	
2.1.8. Zaposlenost po kategorijama zapošljavanja	
2.1.9. Ukupna zaposlenost po kategorijama i djelatnostima	
2.2. Obuke i usvršavanja zaposlenih	
2.2.1. Obuke po djelatnostima	
2.2.2. Obuke za zanimanja	
2.2.3. Obuke za posebna znanja i vještine	
2.3. Promjene u zapošljavanju	
2.3.1. Novozaposleni	
2.3.2. Zanimanja novozaposlenih	

- 2.3.3. Deficirarni kadrovi
- 2.3.4. Viškovi radne snage.....
- 2.4. Očekivano zapošljavanje.....**
- 2.4.1 Očekivane promjene zaposlenosti u 2011 godini
- 2.5. Zapošljavanje lica sa invaliditetom i RAE populacije.....**
- 2.6. Perspektiva biznisa poslodavaca na srednji rok.....**
- 3. SARADNJA SA ZAVODOM.....**
- 4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....**
- 5. PRILOG: Ankentni list.....**

REZIME

Biro rada Nikšić Anketom poslodavaca o zaposlenosti za period 2011/2012. godina nastavlja kontinuirano praćenje potreba tržišta rada za određenim zanimanjima, veštinama i kompetencijama. Anketa, koja se radi na godišnjem nivou ove godine je radjena u svijetlu nepovoljnih globalnih kretanja, nedovoljne investicione aktivnosti privrede, nedovoljnih stranih investicija što sve utiče na produblivanje loših tendencija na tržištu rada. A to odmah zahtijeva dodatni napor Zavoda za zapošljavanje u kreiranju politike koja će omogućiti prevazilaženje nepovoljnih kretanja. Stoga se posebna pažnja posvećuje poboljšanju položaja na tržištu rada određenih kategorija, kao što su mladi, stari, žene, žitelji ruralnih sredina, Romi, osobe sa invaliditetom.

Anketirano je 122 poslodavaca u opštinama Nikšić, Plužine i Šavnik¹. Planirani uzorak poslodavaca realizovan je sa 100 % što daje potrebnu pouzdanost rezultatima analize podataka. Međutim, na nivou pojedinih pitanja iz ankete, neki od poslodavaca nijesu imali potrebne podatke, a takođe su bili oprezni u procjeni očekivanog zapošljavanja u 2012 godini i projekciji za narednih pet godina. Anketiranje je obavljeno tokom novembra 2011. godine i dalo je dragocjene podatke koji su potrebni za dalji razvoj aktivne politike zapošljavanja. Radi se o podacima koji služe kao podloga za planiranje svih mjera i aktivnosti koje je neophodno sprovesti kako bi se, na nivou opština u kojima je sprovedeno istraživanje, ublažile loše tendencije na tržištu rada. Dakle, ovo istraživanje, između ostalog, služi kao podloga da se prevazidju problemi neusklađenosti ponude i tražnje, problemi vezani za kvalitet radne snage, zapošljavanje teže i teško zapošljivih osoba, jednom riječju svi oni problemi koji dovode do postojanja stope nezaposlenosti u Regiji ispod stope u razvijenim zemljama.

Struktura uzorka odstupa od prošlogodišnjeg istraživanja zbog specifičnih dešavanja u djelatnosti »Vadjenje rude i kamena« . Preduzeća ove djelatnosti nijesu učestvovala u anketi pa smo dobili

¹ Regija obuhvata opštine Nikšić, Šavnik i Pluine

značajno drugačije rezultate u zaposlenosti i zapošljavanju . Ovdje mislimo na Željezaru Nikšić i Rudnike Boksita koji su godinama Nikšiću davali karakter industrijskog centra Crne Gore.

Među anketiranim poslodavcima najviše su zastupljena »mala preduzeća « sa 38,52%, zatim slijede »mikro« sa 22,95%, »srednja« sa 21,31%, »mikro mikro« sa 14,75% i velika sa 2,45%. Posmatrano sa aspekta oblika svojine u Regiji dominiraju privatne firme (69%), zatim slijede državne (17%) i društvene firme (3,6%) što odgovara realnom stanju nakon izvršene privatizacije i formiranju novih preduzeća u privatnom vlasništvu. Opština Nikšić u tom pogledu pokazuje podudarnost sa Crnom Gorom. Ovim se potvrđuje da su procesi transformacije i privatizacije privrede u Nikšiću u skladu sa procesima na nivou Republike.

Rezultati istraživanja pokazuju da je ukupna zaposlenost (4862) promijenjena znatno u odnosu na predhodnu godinu (7390) što je posledica struktuiranja uzorka i djelimično globalne ekonomske krize. Naime, ovogodišnje istraživanje nije obuhvatilo velika trgovačka preduzeća (Voli, Tempo, Delta, Albona) jer nijesu pokazala spremnost da učestvuju u anketiranju kao i preduzeća iz djelatnosti »vađenju ruda i kamena“ zbog specifičnih dešavanja u poslovanju ovih firmi. Zbog loših poslovnih promjena koje su se desile u Željezari i Rudnicima Boksita znatno je smanjena zaposlenost i postoji dilema o daljem radu ovih preduzeća.

Učešće žena u zapošljavanju na nivou Regije je 55,4%, a njihova zastupljenost je u korelacionoj vezi sa djelatnošću.

Preradivačka industrija« zastupljena je sa 21,26%, a onda slijedi oblast »obrazovanja« 19,60% i oblast »zdravstveni i socijalni rad «sa 18,61, a što je na nivou Crne Gore. U djelatnosti »trgovina« u opštini Nikšić zaposleno je 11,99 %. Smatramo da je znatno realno veći procenat zaposlenih u ovoj djelatnosti, ali zbog već navedenih razloga dobili su se navedeni rezultati. U Republici upravo je najveći broj zaposlenih u ovoj djelatnosti i iznosi 15.65%. »

U 2012. godini najveći broj zapošljavanja ostvaren je kod četvrtog stepena (35,17%), a zatim slijedi sedmi stepen sa 22,5% i treći stepen sa 15,98% .

U Regiji u odnosu na ukupnu zaposlenost dominira kategorija »ugovor o radu na neodređeno vrijeme« sa 77.81 %. Ovo je posledica ranije donijetih propisa iz oblasti radnog zakonodavstva kojima je bila ograničena mogućnost dužeg korišćenja ostalih kategorija radnog odnosa. Kategorija » ugovor o radu na određeno

vrijeme zbog povećanja obima posla « učestvuje sa 8.9 % , dok kategorija ugovor o radu na određeno vrijeme - ostalo « učestvuje sa 12,8%, što je više u odnosu na prethodno istraživanje gdje je učestvovala sa nešto više od 4 %.Pripravnici su uzeli učešća sa 1,6% što je također više u odnosu na prethodno istraživanje, iako je došlo do smanjenog učešća finansiranja pripravnika od strane Zavoda za zapošljavanje. Smatramo da je to posledica struktuiranja uzorka.

Za rad Zavoda za zapošljavanje, najznačajnije su informacije o budućim potrebama poslodavaca. Međutim , kao i u ranijim istraživanjima poslodavci su veoma rezervisani pri iskazivanju planova za zapošljavanje novih radnika.

Analizom smo utvrdili da je 14.95% poslodavaca iskazalo viškove radne snage (107 zaposlenih). Kao najčešći razlog navode teškoće poslovanja zbog globalne ekonomske krize. Najveći broj viškova iskazali su poslodavci u djelatnosti »komunalne i društvene i lične usluge«- (27,1%) Slijedi »proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom« -(22,42%.) i «građevinarstvo«(19,62%).Viškovi radne snage brojčano su adekvatni veličini poslodavaca kao i vremenu postojanja.

Možemo konstatovati da se iz godine u godinu kategorija tehno-ekonomskih viškova iskazuje u sve manjem broju što je rezultat već odrađene transformacije i privatizacije kao i uvođenja određenog broja preduzeća u stečaj ili likvidaciju. Već smo napomenuli da ovogodišnje istraživanje nije obuhvatilo Željezaru Nikšić što upravo remeti pravu sliku o broju tehno-ekonomskih viškova. Poznato je da se godinama u ovoj firmi rešavaju tehno-ekonomski viškovi u velikom broju.Prema analizi zanimanja koja su navedena kroz tehno-ekonomske viškove moze se zaključiti da se radi o smanjenju broja radnih mjesta u cilju optimalnog broja zaposlenih, a ne o zanimanjima koja ne mogu biti konkurentna na tržištu rada.

Posebna pažnja je u anketi posvećena problemu deficitarnih kadrova. Od ukupnog broja anketiranih poslodavaca 9% je izjavilo da ima problem sa deficitarnošću kadrova što je podatak koji je manji u odnosu na prethodnu anketu kada je iznosio 12,7 %. Analiza deficitarnih kadrova prema stepenu stručne spreme upućuje na to da je u Nikšiću 44,44% deficitarnih kadrova sa sedmim stepenom stručne spreme, a da je 22.22% u trećem i u četvrtom stepenu stručne spreme. Podatak da je sa 44,44 % deficitarnih kadrova sa sedmim stepenom stručne spreme ne treba uzeti kao relevantan jer poslodavci u ovogodišnjem istraživanju nijesu iskazivali u pravom

smislu potrebe za deficitarnom radnom snagom. U neposrednom kontaktu sa njima iskazali su da je zbog ekonomske krize došlo do mirovanja u poslovnim aktivnostima te iz tih razloga ne rješavaju pitanje deficitarnih kadrova.

Treba istaći da kod dodjele subvencija za podršku novom zapošljavanju nemamo zainteresovanost poslodavaca, odnosno ona je minorna, svedena na pojedinačne slučajeve pa ne možemo govoriti o uticaju tih subvencija na zapošljavanje. Možemo reći da je takvom stanju doprinio složen postupak ostvarivanja prava na subvencije kod nadležnih organa. U ranijem periodu radilo se o poreskim olakšicama koje je poslodavac ostvarivao kroz mnogo jednostavniji postupak. Finansijskom podrškom na ovom nivou moglo bi se uticati na zapošljavanje u opštinama Plužine i Šavnik .

Od ukupnog broja anketiranih poslodavaca sa Zavodom je saradivalo u toku izvještajnog perioda 63% i istakli su da su bili zadovoljni sa saradnjom u 95% slučajeva.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je, radi preispitivanja sopstvenog djelovanja, posebno poglavlje ankete posvetio stavovima poslodavaca upravo prema Zavodu. U tekućoj godini je sa Zavodom saradivalo 64,70% anketiranih poslodavaca iz regije. To je procenat koji nije zanemarljiv, ali svakako treba ponuditi nove i kvalitetnije servise radi unapredjenja programskih aktivnosti Zavoda , a sve u cilju regulisanja odnos ponude i tražnje na tržištu rada.

1. UVOD

Biro rada Nikšić je u periodu od 01.11. do 30.11. 2011 godine, radi ispitivanja tržišta rada, sproveo anketiranje poslodavaca na području regije koja obuhvata opštine Nikšić, Plužine i Šavnik.

Od 2003. godine, kada je uradjeno prvo istraživanje, Anketa poslodavaca se ustalila kao redovno godišnje istraživanje. Kontinuitet u anketiranju omogućio nam je da uvidimo ne samo prednosti nego i nedostatke u istraživanju, pa smo radili na unapređivanju kako metoda uzorkovanja tako i poboljšanja upitnika i strukture istraživanja. To nam je omogućilo kvalitetniju analizu dobijenih podataka. Pred nama je tekst Ankete iz 2011/12 godine za područje Regije koju obuhvataju već navedene opštine, koji, posmatrano sa anketama iz prethodnih godina, predstavlja sliku realnog stanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja ove Regije .

Ovo istraživanje ima za cilj da služi za analiziranje osnovnih ekonomskih pokazatelja i identifikovanje problema na tržištu rada kako bi se rezultati Ankete poslodavaca i kratkoročne prognoze kretanja na tržištu rada mogli analizirati u širem kontekstu i kako bi dobijeni podaci poslužili kao kvalitetna podloga za kreiranje određenih mjera i programa koji bi omogućili zapošljavanje nezaposlenih sa evidencije Biroa.

1.1. Cilj i zadaci istraživanja

Ovo istraživanje je imalo i za cilj da prikupi mišljenja, ocjene i sugestije poslodavaca vezane za zapošljavanje uopšte, funkcionisanje tržište rada, saradnju sa Zavodom za zapošljavanje i drugim subjektima tržišta rada. Smatrali smo da dobijene informacije mogu koristiti ne samo Zavodu već i širem krugu korisnika.

Kao metod istraživanja odabrana je **anketa**.

Saglasno prethodno definisanom cilju, opredijeljeni su **zadaci istraživanja**:

- Dopuna baze podataka za projektovanje mjera i programa aktivne politike zapošljavanja,

- Prikupljanje podataka za analizu zaposlenosti i zapošljavanja u tekućoj godini,
- Prikupljanje podataka za analizu očekivanih kretanja u oblasti zapošljenosti i zapošljavanja u narednoj godini,
- Ispitivanje mišljenja, ocjena i stavova poslodavca o saradnji sa Zavodom u zadovoljavanju kadrovskih potreba,
- Evidentiranje promjena u strukturi i ažuriranje registra poslodavaca.

1.2. Predmet istraživanja

Predmetom istraživanja obuhvaćeni su:

- Ukupan broj zaposlenih u tekućoj godini,
- Obim, strukturu i kategoriju zaposlenosti i zapošljavanja u tekućoj godini,
- Obim i struktura planiranog zapošljavanja u narednoj godini,
- Ulaganja u organizovanje obuka i usavršavanje radnika od strane poslodavca,
- Viškovi zaposlenih
- Deficitarni kadrovi,
- Zapošljavanje i zaposlenost lica sa invaliditetom i roma,
- Saradnja poslodavaca i Zavoda

1.3. Sadržaj istraživanja

U skladu sa definisanim predmetnim okvirima istraživanja, projektovani su **sadržaji** za pojedine tematske cjeline navedene u nastavku teksta.

- **Pregledi poslodavaca**, prema vrstama djelatnosti, prema veličini ,dužini poslovanja, broju zaposlenih i dr.,
- **Zaposlenost i zapošljavanje**: broj i struktura zaposlenih prema stepenima stručne sprema, prema vrsti djelatnosti poslodavca – ostvareno u tekućoj i planirano za narednu godinu kao i projekcije za narednih 5 godina,
- **Viškovi zaposlenih**: na nivou kategorija **NE** i **DA**, razlozi i načini rješavanja, kao i struktura prema djelatnostima

poslodavaca, stepenima stručne sprema i grupama zanimanja – stanje u tekućoj godini,

- **Ulaganja u organizovanje obuka** i usavršavanje radnika od strane poslodavca,
- **Zapošljavanje i zaposlenost lica sa invaliditetom i roma**, sa odgovorima **DA** i **NE**, zanimanjima, stepenima stručne sprema i polu
- **Deficitarni kadrovi**: na nivou kategorija **NE** i **DA**, razlozi, broj i struktura prema zanimanju – aktuelno u tekućoj godini,
- **Saradnja poslodavca i Zavoda**: oblici saradnje sa Zavodom

Ovako definisani sadržaji istraživanja predstavljali su osnovu za izbor i oblikovanje pitanja, i načina sprovođenja ankete i obrade rezultata.

Obrada rezultata prilagođena je potencijalnim korisnicima za različite namjene. Dobijeni pokazatelji su obrađeni tako da u komparaciji sa podacima iz drugih izvora, mogu predstavljati valjanu osnovu i za dublju analizu pojedinih segmenata funkcionisanja tržišta rada i zapošljavanja.

Nivo konstatacija, ocjena, zaključaka i preporuka primjeren je dobijenim pokazateljima iz ankete, uz korišćenje komparativnih podataka evidencije Zavoda kao i iskustva u pružanju usluga licima koja traže zaposlenje i poslodavcima u zadovoljavanju njihovih kadrovskih potreba.

1.4. Metodologija istraživanja

Anketa kao metod odabrana je iz razloga koji je naveden u obrazloženju cilja i zadataka istraživanja. I ovogodišnje istraživanje radjeno je na bazi redukovano upitnika, odnosno bez pitanja koja se odnose na ocjene, prijedloge i sugestije poslodavaca za unapređivanje saradnje sa Zavodom, djelovanje drugih institucija i subjekata tržišta rada, podsticanje zapošljavanja uopšte i funkcionisanje tržišta rada u Crnoj Gori, kao i saradnja sa državama u okruženju vezano za zapošljavanje.

Medjutim pojavila se potreba da se uvede pitanje vezano za vještine radne snage koje će biti potrebne poslodavcima u narednom periodu. Ovakav upitnik je omogućio suštinski uporedni pregled sa prethodnim godinama.

Pretežni dio pitanja u anketi je zatvorenog tipa, čime je olakšana statistička obrada i upoređivanje rezultata za pojedine segmente istraživanja i periode vremena koje reprezentuju. Pored predloženih modaliteta, poslodavcima je ostavljena mogućnost da dopune odgovore na pojedina pitanja prema sopstvenoj procjeni.

Anketiranje je sprovedeno na području opština Nikšić, Šavnik i Plužine u novembru 2011. godine. Prikupljanje podataka u svim istraživanjima obavljeno je putem detaljnog upitnika i standardizovanog intervjua od strane dobro pripremljenih anketara. Za anketiranje su izabrana 4 nezaposlena lica sa evidencije Biroa rada Nikšić sa višom i visokom stručnom spremom. Edukaciju anketara obavili su treneri Zavoda prema uputstvima koja su urađena uz anketni list i odgovarajućim programima koji su razvijeni u Zavodu za ovakve namjene.

Kadrovsku osnovu za realizaciju istraživanja predstavljali su savjetnici Zavoda edukovani u prethodnih nekoliko godina, u sklopu projekta uvođenja nove doktrine rada u zapošljavanju.

Poseban doprinos kao neposredno odgovorno lice za sprovođenje ankete za područje koje obuhvata Biro rada Nikšić, pripadajuće kancelarije Plužine i Šavnik ostvario je savjetnik za rad sa poslodavcima kao organizator terenskog istraživanja i kao stručna podrška anketarima.

Razumije se da realizacija ovakvog projekta iziskuje kvalitetnu informatičku podršku, kako prilikom oblikovanja anketnog instrumenta kao i kod obrade i prezentacije rezultata, koju je realizovao Sektor za informacioni sistem.

Istraživanje je realizovano u okviru programskih zadataka Zavoda za 2011. godinu. Kordinaciju rada učesnika u pripremi i sprovođenju istraživanja ostvario je Centar za ljudske resurse.

1.5. Uzorak istraživanja

U Birou rada Nikšić anketom je obuhvaćeno 122 poslodavaca iz opština Nikšić, Plužine i Šavnik, i to: u Nikšiću 111, u Šavniku 6 i Plužinama 5 poslodavaca.

U sljedećoj tabli prikazani su podaci o planiranom i realizovanom uzorku istraživanja.

Tabela 1.

Opština	Uzorak	Anketirano	% Realizacije
Nikšić	111	111	100
Plužine	5	5	100
Šavnik	6	6	100
Ukupno	122	119	100

Planirani uzorak za regiju Nikšić bio je 122 poslodavca. Ovakvim izborom uzorka obezbijeđena je njegova reprezentativnost posmatrana sa aspekta osnovnog cilja i zadatka istraživanja i uporedivosti većine rezultata sa pokazateljima iz prethodnih anketa. Pored toga, rezultati dobijeni na ovako odabranom uzorku, kako u pogledu strukture tako i obima, treba da posluže kod opredjeljivanja strategije kontinuiranog praćenja kretanja na tržištu rada i prilagođavanja aktivnosti Zavoda za efikasnije djelovanje na usklađivanje ponude i tražnje radne snage realizacijom odgovarajućih mjera i programa u oblasti aktivne politike zapošljavanja.

Pored toga ovako dobijeni rezultati značajni su kao dio kontinuiranog praćenja ponude i tražnje u Regiji koji obuhvataju opštinu Nikšić, Šavnik i Plužine i osnov su za kreiranje aktivnosti Biroa rada u oblasti zapošljavanja.

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu obrađeni su rezultati na nivou regije Nikšić. Anketa koja je sprovedena tokom novembra 2011. godine omogućila je potpunije sagledavanje kretanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja ove regije, kao i identifikovanje uzroka i posledica stanja u ovoj oblasti. Naglašavamo, da su ovi rezultati dobijeni detaljnom analizom uzorka.

2.1. Struktura poslodavaca

Struktura anketiranih poslodavaca obrađena je i analizirana na regionalnom nivou prema obliku svojine, veličini preduzeća, vrstama djelatnosti, vremenu poslovanja, broju zaposlenih i mnogim drugim aspektima datim u daljem tekstu po određenim poglavljima .

2.1.1 Poslodavci prema veličini preduzeća

Tabela 2 Poslodavci prema veličini preduzeća

Poslodavci prema veličini preduzeća 2011						
Veličina preduzeća	Nikšić	Šavnik	Plužine	Ukupno Regija	%	
					Regija	CG
Mikro mikro preduzeća	15	2	1	18	14,75	10,57
Mikro preduzeća	26	1	1	28	22,95	24,93
Mala preduzeća	43	3	1	47	38,52	43,06
Srednja preduzeća	24	0	2	26	21,31	18,88
Velika preduzeća	3	0	0	3	2,45	2,54
Ukupno	111	6	5	122	100	100

Ako posmatramo strukturu poslodavaca prema veličini preduzeća u Regiji dobijamo podatak da su najviše zastupljena »mala preduzeća« sa 38,52%, zatim slijede »mikro« sa 22,95%, »srednja« sa 21,31%, »mikro mikro« sa 14,75% i velika sa 2,45%.

Ako vršimo poredjenje strukture uzorka u odnosu na Republiku možemo vidjeti da je prisutna podudarnost.

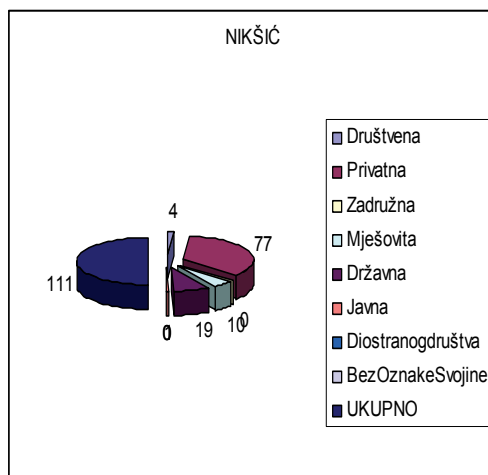
2.1.2. Poslodavci prema obliku svojine

Tabela 3. Poslodavci prema obliku svojine

Poslodavci prema obliku svojine		Područje						
		Nikšić	% NK	Plužine	Šavnik	Regija	Crna Gora	% CG
Oblik svojine	Društvena	4	3,6	3	2	9	65	4.5
	Privatna	77	69	2	2	81	973	66.8
	Zadružna	0	0	0	0	0	5	0.3
	Mješovita	10	9	0	0	19	49	3.3
	Državna	19	17	0	2	21	325	22,3
	Javna	1	0,9	0	0	1	20	1,4
	Dio stran. društva	0	0	0	0	0	6	0.4
	Bez oznake svojine	0	0	0	0	0	13	0.9
Ukupno		111	100	5	6	122	1456	100

Iz navedene tabele evidentno je da u Regiji u Anketi dominiraju privatne firme (69%), a zatim slijede državne (17%) i društvene firme (3,6%) što odgovara realnom stanju nakon izvršene privatizacije i formiranju novih preduzeća u privatnom vlasništvu. Opština Nikšić u tom pogledu pokazuje podudarnost sa Crnom Gorom. Ovim se potvrđuje da su procesi transformacije i privatizacije privrede u Nikšiću u skladu sa procesima na nivou Republike.

Grafikon 1. poslodavci prema obliku svojine -Regija

2.1.3. Poslodavci prema vrstama djelatnosti²

Tabela 4. Poslodavci prema vrstama djelatnosti

Poslodavci prema djelatnosti		Područje						
		Nikšić	% NK	Plužine	Šavnik	Regija	Crna Gora	% CG
Djelatnost	A	0		1	0	1	17	
	B	1		0	0	1	2	
	V	0		0	0	0	4	
	G	22	19,81	0	0	22	144	9.9
	D	3		0	0	3	31	
	Đ	6		0	0	6	66	
	E	33	29.7	1	1	35	414	28.4
	Ž	2		0	1	3	118	
	Z	5		0	1	6	91	
	I	3		0	0	3	50	
	J	7	6.36	0	0	7	113	7.76
	K	1		0	1	2	49	
	L	13	11.8	1	1	15	144	9.9
	LJ	7		0	0	7	72	
M	8	7,2	2	1	11	111	7.6	
Ukupno		111	100	4	5	122	1456	100

Struktura poslodavaca prema djelatnosti nije se značajno izmijenila u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupnog broja poslodavaca u opštini Nikšić 29,7% je u oblasti »trgovine na veliko i malo, opravke motornih vozila motocikla i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo«. Djelatnost označena kao »preradivačka industrija» značajnije je zastupljena sa 19,81%, »obrazovanje« je zastupljeno sa 11.8%, dok »aktivnosti u vezi sa nekretninama« (6,36%) i »ostale komunalne, društvene i uslužne aktivnosti«

² A-Poljoprivreda, lov i šumarstvo,B-Ribarstvo,D-Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, gasom i vodom, DJ-Gradjevinarstvo.V-vadjenje rude i kamena,E-Trgovina,G-Preradivačka industrija,I-Finansijsko posredovanje,J-Aktivnosti u vezi sa nekretninama,iznajmljivanje i poslovne aktivnosti,K-Državna uprava odbrana,obavezno socijalno .osiguranje,L-Obrazovanje,LJ-Zdravstveni i socijalni rad, M- Ostale komunalne, društvene i lične usluge

učestvuju sa 7,2%, što se kreće u približnom procentu sa učešćem u prethodnoj godini. Takođe postoji i podudarnost u zastupljenosti djelatnosti Regije i Crne Gore, osim u preradivačkoj industriji gdje je Regija zastupljena u većem procentu (19,81%) u odnosu na Republiku (9,9%).

Istraživački tim, smatra da je kategorisanje poslodavaca prema djelatnostima u priličnoj mjeri relativno iz razloga što se u pojedine djelatnosti svrstavaju, shodno registraciji prema važećem šifarniku, u druge, nekad sasvim različite djelatnosti.

(npr., trgovina na veliko i malo.....) što ima za posledicu dijelom nerealni prikaz procentualnog učešća u odnosu na ostale djelatnosti.

2.1.4. Poslodavci prema dužini vremena poslovanja

Cilj ove analize je utvrđivanje palniranog zapošljavanja u preduzećima posmatrano sa aspekta dužine trajanja tih preduzeća. Vijek trajanja ukazuje na ozbiljnosti poslovanja i opstajanja privrednih i vanprivrednih društava, što se ujedno odražava na trajnost postojećih radnih mjesta i na očekivanu zaposlenost i zapošljavanje.

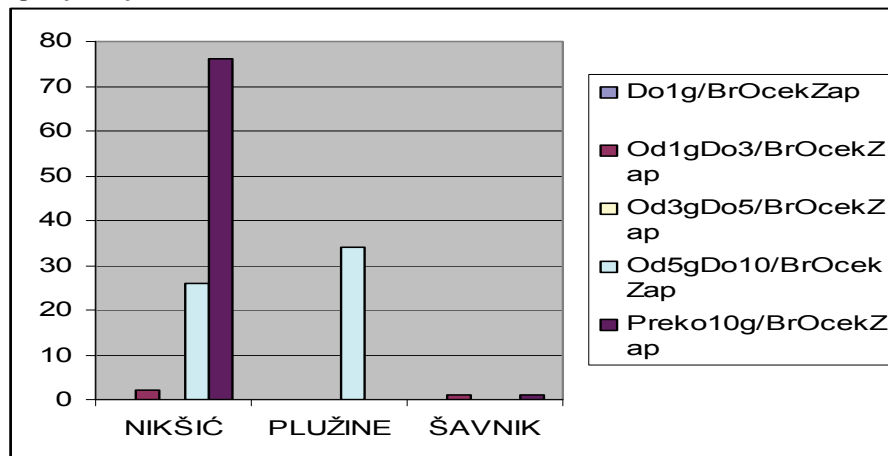
Tabela 5. Trajanje firme i očekivano zapošljavanje

Opština	Trajanje firme i očekivano zapošljavane					Ukupno
	Do 1 g.	1 do 3 g.	3 do 5 g.	5 do 10 g.	Preko 10 g.	
Nikšić	0	2	0	26	76	104
% Nk		1,92		25	73,06	100
Plužine	0	0	0	34	0	34
Šavnik	0	1	0	0	1	2
Regija	0	3	0	60	77	140
Crna Gora	17	376	278	994	1747	3412
% CG	0,5	11,02	8,14	29,13	51,20	100

Posmatrajući opštinu Nikšić konstatujemo da je plan zapošljavanja u anketiranim subjektima starijim od 10 godina najveći i on iznosi 73,07% dok na nivou Republike imamo 51,20%.. U firmama sa trajanjem od 5-10 god očekivano zapošljavanje je 25%, a u onima sa trajanjem od 1-3 god sa 1,92% . Indikativan je podatak da u uzorku ne postoji plan zapošljavanja kod poslodavaca sa trajanjem do 1 godine. Uporedni pregled pokazuje da rezultati na nivou Crne

Gore ukazuju da preduzeća sa trajanjem od 1 do 3 godine imaju značajno veće očekivano zapošljavanje(11,02%) kao i sa trajanjem od 3 do 5 godina(8,14%).

Grafikon 2. Poslodavci prema vremenu trajanja preduzeća i očekivanom zapošljavanju

Ako pratimo podatke o očekivanom zapošljavanju u preduzećima zavisno od perioda formiranja preduzeća vidimo da je očekivano zapošljavanje u Nikšiću najveće u firmama formiranim u periodu od 1998 i prije (64), a zatim slijedi u preduzećima formiranim u periodu od 1999 do 2003 godine (34), da bi najmanje bilo u preduzećima formiranim u periodu od 2004 do 2010 godine (6). Na nivou Crne Gore najmanje očekivanog zapošljavanje je u firmama formiranim u periodu od 1999-2003 godine, što prema mišljenju istraživačkog tima je posledica struktuiranja uzorka, a ne realnog stanja.

Tabela 6. Periodi formiranja preduzeća i očekivano zapošljavane

Opština	Periodi formiranja preduzeća i očekivano zapošljavane			Ukupno
	2004-2010	1999-2003	1998 i prije	
Nikšić	6	34	64	104
Šavnik	1	0	1	2
Plužine	34	0	0	34
Crna Gora	1195	630	1587	3412

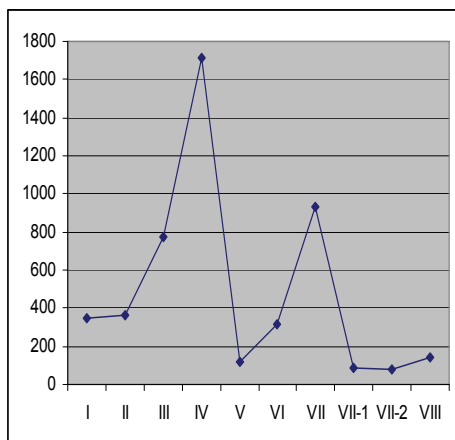
2.1.5. Poslodavci prema broju zaposlenih

U sledećoj tabeli prikazana je struktura poslodavaca prema broju zaposlenih I stepenu obrazovanja na nivou Regije i pripadajućih opština.

Tabela 7. Zaposleni prema stepenu stručne spreme

Stepen stručne spreme	Područja					
	Nikšić	%	Plužine	Šavnik	Regija	%
I	345	7,1	29	3	377	7,3
II	362	7,4	23	4	389	7,5
III	777	16	35	9	821	16
IV	1710	35,2	32	44	1786	34,8
V	116	2,3			116	2,2
VI	316	6,5	17	13	346	6,7
VII	934	19,2	37	27	998	19,4
VII-1	83	1,7			83	0,2
VII-2	77	1,6			77	1,5
VIII	142	2,9			142	2,8
Ukupno	4862	100	173	100	5135	100

Gr. 3. Zaposleni prema stepenu stručne spreme

Posmatrajući opštinu Nikšić konstatujemo da je najveće učešće u ukupnoj zaposlenosti lica sa četvrtim stepenom stručne spreme

35,17%), zatim slijedi sedmi stepen sa 19,21 %, a treći stepen stručne spreme uzima učešće od 15,98%.

U opštinama Šavnik i Plužine je istovjetna struktura zaposlenih po stepenu stručne spreme. Takodje , možemo konstatovati da je u Regiji u ovom pogledu skoro istovjetna zastupljenost zaposlenih po stepenu stručne spreme u odnosu na Republiku.

2.1.6 Zaposleni prema stepenu stručne spreme i djelatnosti

Tabela .8. Zaposleni prema stepenu stručne spreme i djelatnosti

Step en	DJELATNOST														Ukup
	B	V	G	D	Đ	E	Ž	Z	I	J	K	L	LJ	M	
I	0	0	76	45	27	39	0	3	0	3	1	51	99	1	345
II	0	0	129	4	15	23	0	7	0	1	0	26	56	10 1	362
III	1	0	301	72	177	88	8	10	1	15	0	37	12	55	77
IV	6	0	316	93	84	385	6	37	2 6	41	15	47	491	16 3	1710
V	0	0	39	46	1	0	1	1	0	2	0	12	11	3	116
VI	0	0	38	13	13	9	0	0	0	6	0	184	33	20	316
VII	1	0	138	41	50	30	0	9	1	21	11	552	200	30	1094
VIII	0	0	16	2	11	9	0	1	3	22	0	44	3	31	142
NK	8	0	1053	316	378	583	15	68	4 1	11 1	27	953	905	40 4	4862

Od ukupnog broja zaposlenih najveći broj zaposlenih je u četvrtom stepenu stručne spreme (35.17%). Od toga broja najveća zaposlenost je u oblasti «zdravstvo i socijalni rad» (28.71%), potom u oblasti »trgovine« (22,51%), slijedi oblast »prerađiv.industrija« sa (18,47) Značajan broj zaposlenih je i sa sedmim stepenom stručne spreme (22.5%), a od ovog broja 50.4% je zaposleno u djelatnosti »obrazovanja« . Takodje treći stepen uzima znatno učešće u ukupnom zapošljavanju 15,98%. Od toga 38,73% u «prerađivačkoj industriji» i 22,77% u «građevinarstvu».

Ovdje se mora istaći da istraživanje nije obuhvatilo Zeljezaru Nikšić zbog specifičnih dešavanja u ovoj firmi. U prethodnoj godini anketom nijesu obuhvaćeni Rudnici boksita što zajedno sa Zeljezalom u potpunosti mjenja sliku o privrednoj strukturi i zapošljavanju u opštini Nikšić.

2.1.7. Poslodavci prema vrstama djelatnosti i broju zaposlenih

Distribucija poslodavaca prema broju zaposlenih podjelatnostima, prezentirana je u datoj tabeli :

Tabela 9. Poslodavci prema vrstama djelatnosti i broju zaposlenih

Zaposlenost i djelatnost	Nikšić	% NK	Plužine	Šavnik	Regija	Crna Gora	% CG	
Djelatnost	A	0	0	72		72	1362	2,22
	B	8	0,16			8	15	0,02
	V	0	0			0	1329	2,22
	G	1053	21,65			1053	5361	8,77
	D	316	6,5			316	2793	0,44
	Đ	378	7,77			378	2480	4,05
	E	583	11,99	2	6	591	9563	15,65
	Ž	15	0,30		1	16	3282	5,37
	Z	68	1,4		2	70	4827	7,90
	I	41	0,84			41	2525	4,13
	J	111	2,28			111	1958	3,20
	K	27	0,5		42	69	4076	6,67
	L	953	19,60	72	36	1061	7998	13,09
	LJ	905	18,61			905	8541	13,98
M	404	8,30	27	13	444	4976	8,14	
Ukupno	4862	100	173	100	5135	61086		

Upoređivanje poslodavaca prema djelatnostima i broju zaposlenih projektovano je s razlogom da ova analiza može obezbijediti informacije u cilju potpunijeg uvida u realno stanje na tržištu rada i time omogućiti racionalno planiranje mjera i programa aktivne politike zapošljavanja čiji je cilj suzbijanje problema nezaposlenosti.

Preradivačka industrija« zastupljena je sa 21,26%, a onda slijedi oblast »obrazovanja« 19,60% i oblast »zdravstveni i socijalni rad «sa 18,61 a što je na nivou Crne Gore.

U djelatnosti »trgovina« u opštini Nikšić zaposleno je 11,99 %.S obzirom da veća trgovačka preduzeća (Voli,Tempo-delta,Albona) nijesu učestvovala u anketiranju smatramo da je znatno veći procenat zaposlenih u ovoj djelatnosti . U Republici upravo je najveći broj zaposlenih u ovoj djelatnosti i iznosi 15.65%. »

Ogodišnje istraživanje se razlikuje od svih predhodnih po broju zaposlenih u djelatnosti „vađenju ruda i kamena“. To je bila vodeća oblast u zapošljavanju u opštini Nikšić, ali zbog loših poslovnih promjena koje su se desile (Željezara; Rudnici Boksita) znatno je smanjena zaposlenost i postoji dilema o daljem radu ovih preduzeća. Na osnovu navedenih promjena može se reći da Nikšić gubi karakter industrijskog grada i da je sve lošija privredna i ekonomskoj situacija .

Indikativna je distribucija poslodavaca iz oblasti »poljoprivreda.... « koja je zastupljena sa 0% . Realno stanje u ovoj oblasti je sasvim drugačije jer se podaci o zaposlenima u opštini Nikšić i Regiji iz ove oblasti vode kod Ministarstva poljoprivrede koje vodi registar individualnih poljoprivrednih proizvođača, a oni su preovladavajući u ovoj djelatnosti.

2.1.8. Zaposlenost po kategorijama zapošljavanja

Tabela 10. Zaposlenost po kategorijama zapošljavanja

Kategorija	Nikšić		Plužine		Šavnik		Regija			Crna Gora		
	u	ž	u	ž	u	ž	u	ž	%	u	ž	%
pripravnici	83	46					83	46	1,6	763	409	1,4
Probni rad	2						2		0,03	206	105	0,36
Ug.o radu/na neodređeno	3529	1873	121	51	88	43	3738	1967	72,81	46206	22589	77,9
Ugovor o radu na određeno(vršenje sezonskih poslova)	71	13	37	12			108	25	2,1	1866	661	2,3
Ugovor o radu na određeno(povećanje obima posla)	454	222			2	1	456	223	8,9	3379	1482	5,11
Ugovor o radu na određeno(zamjena privremeno odsutnog radnika)	68	52					68	52	1,3	691	517	1,8
Ugovor o radu na određeno radi (obavljanje javnih radova)	8	3			8		16	3	0,3	248	36	0,1
Ugovor o radu na određeno(ostalo)	640	284	16	63	2	1	658	348	12,8	7802	3184	10,9
Ukupno	4855	2493	174		100	45	5129	2538	100	61161	28983	100

U Regiji u odnosu na ukupnu zaposlenost dominira kategorija »ugovor o radu na neodređeno vrijeme« sa 77.81 %. Ovo je posledica ranije donijetih pripisa iz oblasti radnog zakonodavstva kojima je bila ograničena mogućnost dužeg korišćenja ostalih kategorija radnog odnosa. Kategorija » ugovor o radu na određeno vrijeme zbog povećanja obima posla « učestvuje sa 8.9 % , dok

kategorija ugovor o radu na određeno vrijeme-ostalo « učestvuje sa 12,8%., što je više u odnosu na prethodno istraživanje gdje je učestvovala sa nešto više od 4 %.Pripravnici su uzeli učešća sa 1,6% što je takodje više u odnosu na prethodno istraživanje, iako je došlo do smanjenog učešća finansiranja pripravnika od strane Zavoda za zapošljavanje. Smatramo da je to posledica struktuiranja uzorka .

Iz tabele se vidi da je u odnosu na ukupnu zaposlenost u Regiji učešće žena 55,4%. Zapošljavanje žena po kategorijama prati ukupno zapošljavanje . Na nivou Crne Gore učešće kategorije »ugovor o radu na neodređeno vrijeme« je takodje izuzetno visoko i iznosi 77,9% . Kategorija »ugovor o radu na određeno vrijeme zbog povećanja obima posla« je 5,11% , a »ugovor o radu na određeno vrijeme –ostalo« je 10.9%. Očigledno je da i u Regiji i u Crnoj Gori prevladavaju istovjetne kategorija zapošljavanja .

Učešće žena u zapošljavanju na nivou Regije je 55,4% a na nivou Crne Gore 53,6%. To je posledica visokog učešća u strukturi uzorka djelatnosti »obrazovanja« i djelatnosti »zdravstveni i socijalni rad« i »trgovinske« djelatnosti na nivou Crne Gore, gdje je pretežno zaposlena ženska radna snaga .

2.1.9.Ukupna zaposlenost po kategorijama i djelatnostima

Na osnovu predhodne analize zapošljavanja po kategorijama, kao i analize poslodavaca prema vrstama djelatnosti i broju zaposlenih zaključujemo da su u Regiji vodeće djelatnosti »preradivačka industrija« ,»obrazovanje«,»zdravstvo i socijalni rad« i »trgovina«, te da u njima dominira kategorija »ugovor o radu na neodređeno vrijeme« koja je inače dominantna u ukupnom zapošljavanju.Postoji i korelacija ostalih kategorija zapošljavanja u ukupnoj zaposlenosti po djelatnostima. Takodje analiza pokazuje da postoji korelativna veza u pogledu zapošljavanja žena po kategorijama u odnosu na prevladavajuće djelatnosti .

2.2. Obuke i usavršavanje zaposlenih

2.2.1 Obuke po djelatnostima

Veoma bitno pitanje je pitanje obuka i usavršavanja zaposlenih s obzirom na postojanje deficita radne snage kod poslodavaca. U ovogodišnjem istraživanju pitanje obuka i

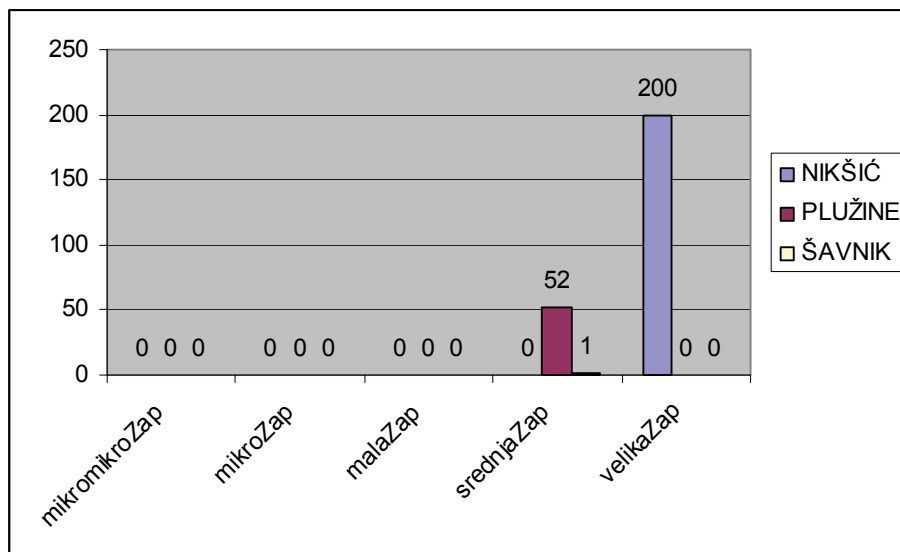
usavršavanja se sagledava u odnosu na trajanje preduzeća i u odnosu na veličinu preduzeća. Na pitanje »Od ukupnog broja zaposlenih u 2011 godini koliko je njih prošlo dodatno obrazovanje i obuku« dobili smo rezultat da se obučavalo i usavršavalo 253 zaposlena u Regiji. Od ovog broja 56,1% zaposlenih u oblasti »obrazovanja« je imalo neki vid usavršavanja i 26.7% u »preradjivačkoj industriji«.

Tabela 11. Obuke po djelatnostima

Područja	Djelatnost													Ukupno
	e	g	i	j	k	l	lj	m	n	nj	v	z	ž	
Nikšić	12	68	2	13	0	94	6	2	0	0	0	3	0	200
Plužine	0	0	0	0	0	48	0	4	0	0	0	0	0	52
Šavnik	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Regija	12	68	2	13	1	142	6	6	0	0	0	3	0	253
Regija%		26,7				56,1								
CG	86	620	135	524	175	196	825	301	0	0	0	248	223	3503
%CG		17,7		14,9				8,6				7		

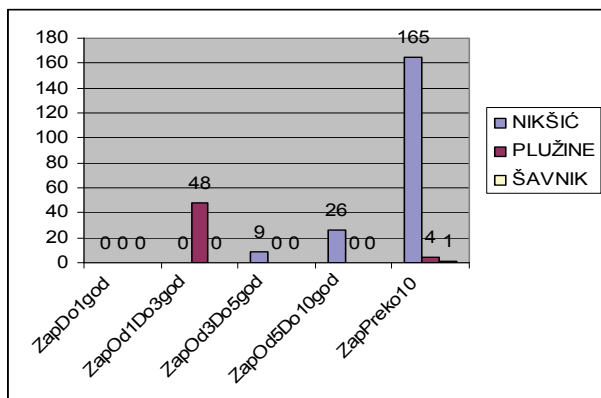
Analizirajući obuke i usavršavanje zaposlenih koje su radjene u izvještajnom periodu konstatujemo da su u opštini Nikšić obuke svojih zaposlenih organizovala **velika** preduzeća, a u opštinama i Plužine i Šavnik **srednja** preduzeća.

Gr.4.Obuke i usavršavanja prema veličini firmi

Obuke su u Nikšiću u najvećem procentu organizovane u preduzećima koja traju preko 10 godina (82,5%) , a zatim u onima koja imaju dužinu trajanja od 5 do 10 godina (13%) U opštini Plužine su obuke prošli u najvećem procentu zaposleni u preduzećima čije je trajanje od 1 do 3 godine (92,30%)

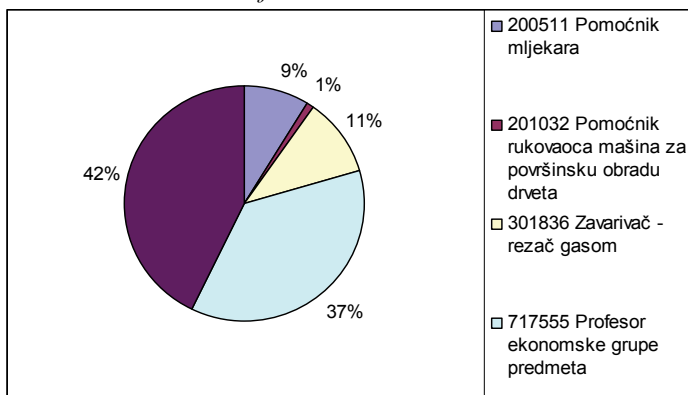
Gr.5 .Obuke i usavršavnja prema dužini trajanja firme

Najčešći vid obuka je radjen u obliku dokfalifikacija (43,4%), a zatim specijalizacija. (32,5%). Veći broj poslodavaca je radio obuke za posebna znanja i vještine (kursevi i seminari) ali ih kroz aplikaciju nijesu mogli unijeti zbog nedostatka šifara pa samim tim ni rezultati nijjesu realni. Ovo je posebno izraženo u obrazovanju.

2.2.2. Obuka za zanimanja

Gr.6.Obuke za zanimanja

Medju zanimanjima za koja je organizovana obuka najznačajnija su:

(1) U djelatnosti G (preradivačka industrija) :

- 200511 - pomoćnik mljekara
- 301836 - zavarivač -rezač gasom
- 201032 - rukovaoc mašina za obradu drveta

(2) u djelatnosti obrazovanje

- profesor ekonomske grupe predmeta
- profesor ugostiteljske grupe predmeta

2.2.3 Obuke za posebna znanja i vještine

Poslodavci su prepoznali potrebu organizovanja obuka i stručnog usavršavanja svojih zaposlenih u cilju unapredjenja poslovanja, odnosno uvođenja novih tehnologija rada neophodnih za savremeni način rada. Iskristalisala su se odredjena zanimanja za koja je bilo neophodno organizovati obuke što se uglavnom poklapa sa tražnjom poslodavaca za kadrovima, bilo da se radi o kadrovima kojih nema na evidenciji ili ih ima dovoljno, ali sa nedovoljnim znanjima i vještinama. Iz tih potreba proizašle su obuke za znanja i vještine koja nijesu imala posebne šifre te zbog toga nijesmo mogli dobiti statističke podatke, najviše ih je bilo u oblasti »obrazovanja« .

2.3.Promjene u zapošljavanju

2.3.1. Novozaposleni

Ukupan broj novozaposlenih kod ispitivanih poslodavaca u toku 2011 godine iznosio je u opštini Nikšić 491. Učešće žena u tom broju je 47,04 %. U Plužinama broj novozaposlenih u anketiranim preduzećima je 55 od čega je 17 žena ili 30.9 %.

Što se tiče odliva radne snage u Plužinama je iznosio 13 od čega 3 žene. Šavnik je u pogledu novozaposlenih na zanemarljivom broju od 3 lica, od čega su 2 žene. Takodje smo došli do podataka o odlivu radne snage u toku 2011 godine , bez obzira na osnov prestanka rada, što bi trebalo da ukaže na upražnjena radna mjesta. Rezultat je da je odliv u toku godine u Nikšiću bio 318 zaposlenih, od čega 31.86% žena. Medutim, ovi pokazatelji ne

ukazuju sa sigurnošću na realna slobodna radna mjesta jer se ne vide osnovi prestanka radnog odnosa (da li se radi o isteku rada na određeno vrijeme i ponovno popunjavanje istog radnog mjesta).

Ako vršimo porudjenje sa prošlogodišnjim istraživanjem dobijamo podatke da je zapošljavanje povećano u odnosu na prošlu godinu za 23.6% ,a odliv radne snage je povećan za 16,9% što znači da da je došlo do neznatnih promjena u ukupnom zapošljavanju.

U istraživačkom dijelu »Zapošljavanje u 2011 godini« imali smo pitanje »nepopunjena radna mjesta« koja podrazumijevaju napopunjena radna mjesta prilikom oglašavanja .Ustanovili smo da 28 radnih mjesta nije popunjeno, pri čemu poslodavcima nije bio bitan pol, izuzev kod onih radnih mjesta gdje priroda posla zahtijeva mušku radnu snagu.

Tabela 12. Novozaposleni i odliv radne snage u Regiji

Područja	Broj novozaposlenih		Odliv radne snage		Nepopunjena radna mjesta
	u	ž	u	ž	
Nikšić	491	231	318	101	27
%					
Plužine	55	17	13	3	0
%					
Šavnik	3	2	0	0	1
%					
Ukupno	549	250	331	104	28

Ako posmatramo zapošljavanje po djelatnostima konstatujemo da je najveći broj novozaposlenih u djelatnosti »obrazovanje« sa 159 novozaposlenih ili 28,9% od čega je žena 138 ili 88%. Slijedi »preradivačka industrija sa brojem novozaposlenih lica od 111 ili 20,21%, a od toga 33 žene ili 29,72% i »trgovina....« -sa 76 zaposlenih ili 13,84% od čega žena 56,5%. Podatak o zapošljavanju o djelatnosti trgovine ne odgovaraju relnom stanju, o čemu smo već govorili u prethodnom dijelu jer velike trgovačke firme nijesu uzele učešća u anketiranju. Takodje je i u djelatnosti »Gradjevinarstvo« zaposleno 13,84%, a od toga žena 3,48%.

Odliv radne snage ukupno gledano iznosio je u opštini Nikšić 318 od čega 28,61 % u »ostalim komunalnim, društvenim i ličnim uslužnim aktivnostima«, 19,49% » Trgovina..« i 15,40% » prerađivačka ind.«. Značajan odliv ženske radne snage bio je i u djelatnosti

»trgovina«(33) ili 53%što je i realno obzirom na to da ova djelatnost tradicionalno zapošljava žensku radnu snagu,zatim slijedi (34%) u »ostalim komunalnim, društvenim i ličnim uslužnim aktivnostima« i (18,36%) u »prerađivačoj ind.«. Takođe možemo reći da je najveći odliv radne snage bio u srednjim preduzećima (78,93%), a zatim u malim preduzećima (19,18%) .

Posmatrajući fluktuaciju radne snage u smislu novog zapošljavanja i odliva radne snage iz uzorka u odnosu na prethodnu godinu možemo konstatovati da je došlo do neznatnih promjena.

Istraživanje ukazuje da je jedna od posledica ekonomske krize i stagnacija u zapošljavanju. Ako pak govorimo o realnom stanju u opštini Nikšić moramo naglasiti da je taj uticaj bio presudan u djelatnosti » vadjenje ruda i kamena« gdje su Rudnici boksita i Željezara(nijesu ušli u uzorak) pretrpjeli najveći uticaj koji se ogledao u velikom otpuštanju radne snage. Na evidenciju Biroa rada Nikšić je tokom 2011 godine pristiglo 710 lica po osnovu stečja i tehno ekonomskih viškova.

Broj nepopunjenih ili slobodnih radnih mjesta (28) je u poredjenju sa prošlom godinom manji (u 2010 –oj je 53) što može biti i posledica opadanja tražnje za radnom snagom koja je uzrokovana već navedenom ekonomskom situacijom.

Tabela 13. Novozaposleni , odliv radne snage mjesta u Nikšiću

DJELATNOST	Br.Novozaposlenih		Odliv Radne Snage	
	ukupno	žene	ukupno	žene
B.	2	0	2	0
D.	28	4	36	5
Đ.	76	3	38	1
E.	75	42	62	33
G.	111	33	49	9
I.	3	3	0	0
J.	7	2	10	2
K.	0	0	0	0
L.	139	122	21	15
LJ.	22	17	8	5
M.	21	3	91	31
V.	0	0	0	0
Z.	5	0	1	0
Ž.	2	2	0	0
UKUPNO	491	231	318	101

2.3.2. Zanimanja novozaposlenih

Tabela br. 14. Zanimanja novozaposlenih

Zanimanje	Šifra	Broj novozaposl. ukupno	Broj novozaposlenih Žena
Vaspitač predškolske djece	617501	60	60
Lica bez zanimanja i stručne spreme	109900	41	17
Zavarivač gasom	301836	24	0
Rukovalac jednost. Gradj mašina	305231	24	0
Vozač tretnjaka	305600	30	0
Trgovački tehničar	406400	27	24
Dipl ecc	716700	16	11
Profesor	719975	9	8

Kao što prikazuje tabela br.14 najveći broj novozaposlenih je ostvaren u šestom stepenu, odnosno 25%. Sedmi stepen stručne spreme čini 10% novozaposlenih lica. Sa prvim stepenom zaposleno je 7,5%.

Učešće novozaposlenih Nikšića u broju novozaposlenih i Crne Gore iznosi 4.81%, što ga stavlja iza Podgorice i svih primorskih opština.

2.3.1. Deficitarni kadrovi

Glavni akcenat istraživanja je prevashodno dat na istraživanju deficitarnog kadra.

On je nastao kao posledica privatizacije preduzeća, uvođenja novih tehnologija rada, neusklađenog sistema obrazovanja, kao i okretanja države novim strateškim granama.

U 2011. godini 10 poslodavaca (9%) od anketiranih se izjasnilo da je imalo slobodnih radnih mjesta na koja nijesu mogli nikoga da

zaposle, što je u odnosu na prethodno istraživanje ipak manje. Treba imati u vidu da je 2009 godine započela globalna ekonomska kriza što je uticalo na smanjenje dinamike zapošljavanja u 2010-toj godini. S obzirom da se još nalazimo u takozvanoj globalno ekonomskoj krizi, smanjena dinamika zapošljavanja se prenijela i na 2011-tu godinu. Logični slijed samnjenog zapošljavanja jeste i samnjena potražnja za radnom snagom a u okviru toga i deficitarnih zanimanja.

Distribucija razloga deficitarnosti je:

Tabela 15

Nedostatak obučene radne snage na tržištu	8
Nedostatak iskustva raspoložive radne snage	1
Nešto drugo	1

Navedena su ukupno **17 deficitarna zanimanja za ukupno 27** radnih mjesta.

Kao najfrekventnija deficitarna zanimanja navedena su:

- 301035 stolar za montažu, opravke i održavanje 5
- 302220 automehaničar 1
- 717569 profesor muzičke grupe predmet 5
- 715100 Diplomirani inženjer arhitekture 4

Distribucija deficitarnih kadrova po djelatnostima je:

Tabela 16.

Vrste djelatnosti	Br. radnika
M Ostale komunalne, društvene i lične komunalne usluge	1
E. Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikla i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo	6
G. Prerađivačka industrija	11
L. Obrazovanje	7
z. Saobraćaj, skladištenje i veze	2
Ukupno	27

Značajan je nedostatak odgovarajućih kadrova u prerađivačkoj industriji, obrazovanju, gdje prednjače zanimanja profesora muzičke grupe predmeta.

Prema stepenima stručne spreme, broj navedenih deficitarnih radnika je:

Tabela 17 deficitarni kadrovi prema st. stručne spreme

St.str. spreme	I	II	III	IV	V	VI	VII
Broj	0	0	6	6	1	2	12
%	0	0	22,22	22,22	3,7	7,4	44,44

Analiza deficitarnih kadrova prema stepenu stručne spreme upućuje na to da je u Nikšiću 44,44% deficitarnih kadrova sa sedmim stepenom stručne spreme. a da 22,22% je u trećem i u četvrtom stepenu stručne spreme. Podatak da je sa 44,44 % deficitarnih kadrova sa sedmim stepenom stručne spreme ne treba uzeti kao relevantan jer poslodavci u ovogodišnjem istraživanju nijesu iskazivali u pravom smislu potrebe za deficitarnom radnom snagom. U neposrednom kontaktu sa njima iskazali su da je zbog ekonomske krize došlo do mirovanja u poslovnim aktivnostima te iz tih razloga ne rješavaju pitanje deficitarnih kadrova.

U velikom broju poslodavci su izjavili da je irelevantan pol osoba koje bi zaposlili na deficitarnim pozicijama, osim ako to priroda posla zahtjeva.

Upoređujući navedene pokazatelje sa istraživanjima iz prethodnih godina zaključujemo da se deficitarnost kadrova javlja u kontinuitetu i da je izražena kod određenog broja zanimanja. To ukazuje na opravdanost programa koje Zavod zadnjih godina organizuje u cilju prilagođavanja radne snage potrebama poslodavaca. Medjtim, Zavod kao institucija ne može biti jedini odgovoran za rješenje problema deficita kadrova već to mora biti sinhronizovani posao i institucija obrazovanja i poslodavaca. Neopodno je poboljšati uslove rada, ali i kroz zaradu vrednovati poslove na kojima je izražena deficitarnost.

2.3.4 Viškovi radne snage

Na pitanje » Da li ste u 2011 godini imali viškove radne snage«. Od ukupno 111 anketiranih poslodavaca u Nikšiću 14,95% je izjavilo da ima viškove radne snage. Ukupan broj iskazanih viškova iznosi 107. U opštinama Šavnik i Plužine iskazani su zanemarljivi viškovi. Najveći broj viškova iskazali su poslodavci u djelatnosti »komunalne i društvene i lične usluge« (27,1%) Slijedi »proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom« (22,42%), i »građevinarstvo« (19,62%).

Viškovi radne snage brojčano su adekvatni veličini poslodavaca kao i vremenu postojanja.

Razloge o iskaznim viškovima dajemo u sledećoj tabeli.

Tabela 18.

Razlog smanjenja broja zaposlenih	Ukupno
Teškoće u poslovanju uzrokovane globalnom ekonomskom krizom	8
Planirani i realizovani programi prestrukturiranja	4
Nelojalna konkurencija na tržištu	1
Zbog odliva radne snage po osnovu penzionisanja	4
Nešto drugo	1

Kao razlog u više od polovine slučajeva je navedeno „Teškoće u poslovanju uzrokovane globalnom ekonomskom krizom“.

Možemo konstatovati da kategorija tehno-ekonomskih viškova iz godine u godinu iskazuje sve manji broj što je rezultat već odrađene transformacije i privatizacije kao i uvođenje određenog broja preduzeća u stečaj ili likvidaciju.

Već smo napomenuli da ovogodišnje istraživanje nije obuhvatilo Željezaru Nikšić što upravo remeti pravu sliku o broju tehno-ekonomskih viškova. Poznato je da se godinama u ovoj firmi rešavaju tehno-ekonomski viškovi u velikom broju.

Prema analizi zanimanja koja su navedena kroz tehno-ekonomske viškove može se zaključiti da se ne radi o zanimanjima koja nijesu adekvatna potrebama tržišta rada već da se upravo radi na smanjenju broja radnih mjesta u cilju optimalnog broja zaposlenih.

2.4. Očekivano zapošljavanje

Očekivani broj zaposlenih u 2012 godini je vrlo važan dio istraživanja sa aspekta razvoja određenih djelatnosti ili grana, a samim tim i sa aspekta usmjeravanja mjera aktivne politike zapošljavanja Zavoda za zapošljavanje.

Tabela 19. Očekivano zapošljavanje

Očekivano zapošljavanje u 2012.	Područje													% CG
	Nikšić		% NK		Plužine		Šavnik		Regija		Crna	Gora		
	Sezona	Godina	Sezona	Godina	Sezona	Godina	Sezona	Godina	Sezona	Godina	Sezona	Godina		
Djelatnost	A	0	0			34	0	0	0	34	0	1557	60	
	B	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0	
	V	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0	
	G	3	21		20,2	0	0	0	0	3	21	191	322	9,4
	D	0	0			0	0	0	0	0	0	8	22	
	Đ	16	20	17,01	19,2	0	0	0	0	16	20	138	156	4,6
	E	7	25		24,0	0	0	0	1	7	26	615	952	27,9
	Ž	2	1			0	0	0	1	2	2	808	720	21,1
	Z	20	20	21,27	19,2	0	0	0	0	20	20	265	379	11,1
	I	0	0			0	0	0	0	0	0	1	26	
	J	31	2	32,97		0	0	0	0	31	2	79	135	
	K	0	0			0	0	0	2	0	2	17	135	
	L	0	12			0	0	0	1	0	13	1	151	
	LJ	0	1			0	0	0	0	0	1	153	223	
	M	15	2	15,95		0	0	6	2	21	4	67	131	
NJ	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0		
Ukupno	94	104			34	0	6	2	134	106	3900	3412		

Kao što se iz priložene tabele vidi ovom anketom poslodavci u regiji su iskazali potrebu za 134 sezonskih i 106 stalnih novih radnika u 2012-oj godini. U odnosu na prethodno istraživanje iskazane potrebe su manje i sa aspekta sezonskog zapošljavanja

(prošlogodišnje 169) i sa aspekta godišnjeg (142) očekivanog zapošljavanja.

U Crnoj Gori ukupno očekivano zapošljavanje u 2012 godini je znatno manje u odnosu na predhodnu godinu (u prethodnoj godini iznosilo je 11208,a u ovoj 7312). Poslodavci i ove godine s oprezom iskazuju očekivano zapošljavanje, ili pak ga ne predviđaju.

Posmatrano po djelatnostima primijetno je da u našoj regiji najviše potreba za zapošljavanjem u sezoni imaju u djelatnosti »saobraćaj...«(21,27%) i »građevinarstvo (17,01%)». Očekivani broj zaposlenih u toku godine je najveći u djelatnosti »trgovina« (24,00%) što je i situacija na nivou Crne Gore,slijedi »prerađivačka ind.« sa(20,19%),a zatim »građevinarstvo« i »saobraćaj« po (19,23%).

2.4.1.Očekivane promjene zaposlenosti u 2012.g.

Poslodavci su u anketi istakli najčešća zanimanja s pripadajućim brojem radnika koje namjeravaju zaposliti u 2012.godini. Prema iskazanim očekivanjima najviše će se zapošljavati u sledećim zanimanjima i stepenima stručne spreme:

- VII stepen - (4 lica) – dipl ing.građevinarstva, profesori muzičke grupe predmeta (7)
- V stepen - (4 lica) – livac čeličnog liva
- IV stepen - (13lica) - trgovačkih tehničara
- III stepenu - (10 lica) – tesara,(10) armirača
- IIstepen - (14 lica) – Građevinski manipulanti

U djelatnosti »građevinarstvo« očekuje se zapošljavanje u :

- III stepenu 10 tesara i 10 armirača
- III stepe moler –farbar 4
- I građevinski manipulant 15

U djelatnosti »trgovina... » očekuje se zapošljavanje u :

- III i IV stepenu- (trgovci) 15

Kad je u pitanju otpuštanje zaposlenih poslodavci se nijesu izjašnjavali niti o broju niti o zanimanju koje će biti suficitarno u narednoj godini. Vjerovatno je da nijesu sa sigurnošću mogli predvidjeti privrednu situaciju za narednu godinu.

Očekivane promjene zaposlenosti u 2012. godini koje su anketirani poslodavci u **Plužinama** i **Šavniku** mogli predvidjeti su zanemarljive.

U ovogodišnjem istraživanju kao i u ranijim istraživanjima je primijećeno da su poslodavci veoma rezervisani pri iskazivanju viškova, a posebno planova za zapošljavanjem novih radnika. Ove godine na te dileme poslodavaca sigurno je da je i uticala ekonomska kriza.

Projekcije o potrebama poslodavaca za **novim** zanimanjima u narednih pet godina su veoma male. Poslodaci su se izjasnili u djelatnosti »preradivačke industrije« (7) , »gradjevinarstvu«(4) i u »trgovini »(3). Najviše je izražena potreba za muškom radnom snagom što je posljedica prirode posla, a dok kod manjeg broja poslodavaca pol nije bio bitan.

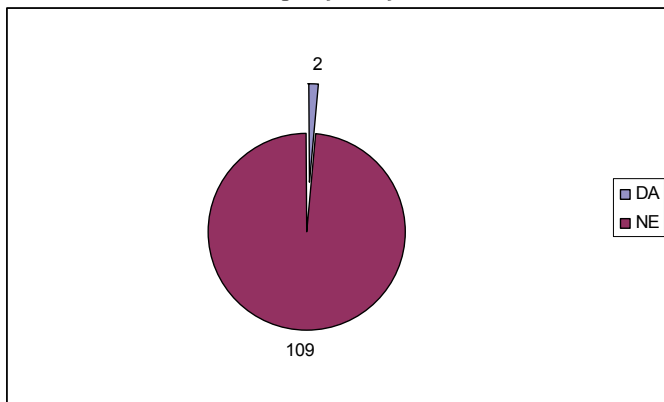
Ovdje moramo napomenuti da su poslodavci ovo pitanje tretirali kao pitanje o deficitarnim kadrovima pa se kao nova zanimanja javljaju :

- Diplomirani inženjer gradjevinarstva,
- Diplomirani inženjer hidrosmjera ,
- Fotograf operater,.
- limar,
- logoped,
- menadžer, ,
- monter hidro instalacija ,
- pekar

2.5. Zapošljavanje lica sa invaliditetom i RAE populacije

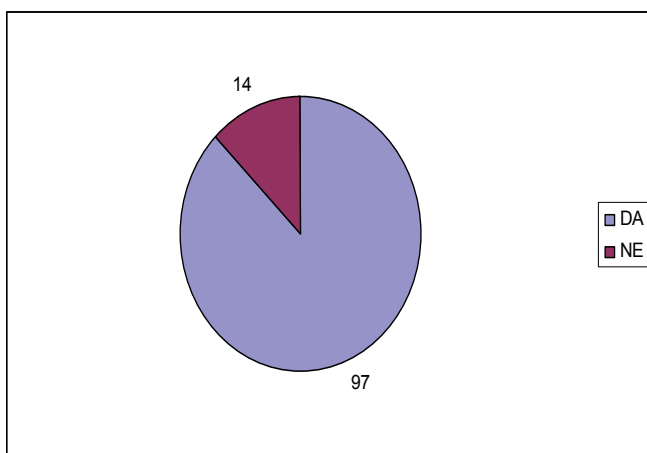
Na pitanje "Da li ste zaposlili lice sa invaliditetom u poslednje dvije godine " od 111 anketiranih poslodavaca u Nikšiću 109 je odgovorilo sa "Ne", a svega 2 sa "Da". Iako je na snagu stupio zakon o zapošljavanju i rehabilitaciji osoba sa invaliditetom kojim je predviđena obaveza kvotnog zapošljavanja ove kategorije ili plaćanje posebnog doprinosa ukoliko je ne zaposle , poslodavci su se radije opredjeljivali za ovo drugo. Grafički prikaz koji slijedi najbolje ilustruje ovaj podatak.

Gr.7. Zapošljavanje lica sa invaliditetom i Roma

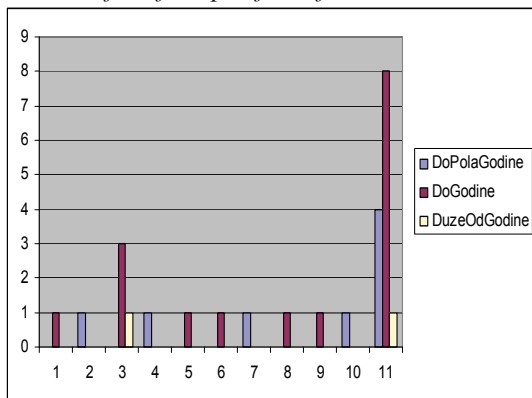
U Plužinama je 50% anketiranih poslodavaca imalo zapošljavanje osoba sa invaliditetom , a u Šavniku 25%, ali pošto se radi o vrlo malom uzorku anketiranih smatramo da to nije realna situacija. Na pitanje “ Da li ste upoznati sa “ u opštini Nikšić potvrđan odgovor je dalo 87,3% poslodavca, dok je u opštinama Šavnik i Plužine 100% poslodavaca bilo upoznato sa ovom povoljnošću.

Gr.8. Poznavanje subvencionisanja zapošljavanja OSI

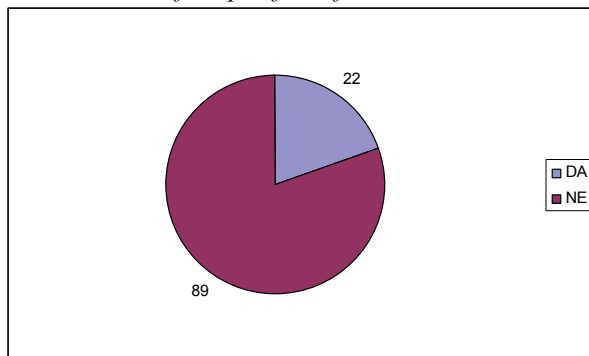
Kad je u pitanju zapošljavanje osoba sa invaliditetom u naredne dvije godine uz subvencije, u Nikšiću je 10 poslodavaca dalo odgovor da planira zapošljavanje ove kategorije, ali se radi o zapošljavanju najviše do 1 godine(61,5%) , bez obzira na pol. U pogledu planiranog zapošljavanje osoba sa invaliditetom prema nivoima stručnosti uočava se dominacija zahtjeva nižeg nivoa stručne spreme.

Gr.9. Projekcija zapošljavanja OSI u naredne dvije godine

Ista je situacija i sa RAE populacijom za koju je karakteristično da se radi o poslovima gdje se traži nekvalifikovana radna snaga, a kad je odgovor pozitivan vezan je za subvencije od strane Zavoda za zapošljavanje. Od anketiranih 111 poslodavaca u Nikšiću 22 je odgovorilo da je zaposlilo pripadnika RAE populacije.

Gr.10. Planiranje zapošljavanja OSI

Kad je u pitanju planiranje zapošljavanja, imamo podatak da se planira zapošljavanje 59 pripadnika ove populacije. I ovdje se uočava dominacija zahtjeva nižeg nivoa stručne, odnosno I i II stepena stručne spreme. Može se uočiti da je iskazani broj planiranih ovozaposlenih osoba sa invaliditetom 25 i to kao manipulant u ozelenjavanju i uređivanju naselja i 16 kao lica bez zanimanja i stručne spreme. Najveći broj novozaposlenih Roma toku 2011. godine se očekuje se u djelatnosti »Ostale komunalne, društvene i lične usluge«

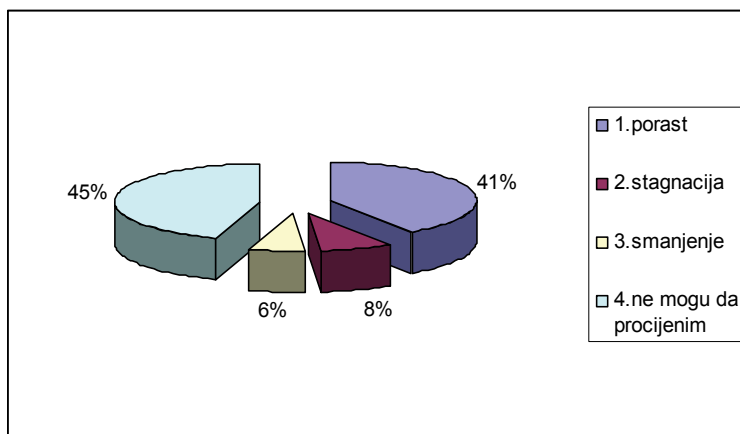
Na evidenciji Biroa rada Nikšić nalazi se 171 lice koje ima status osobe sa invaliditetom i 16 pripadnika RAE populacije. Gledano sa aspekta njihovog učešća u ukupnoj nezaposlenosti to nije značajan

procenat, ali je bitan zbog otklanjanja diskriminacije u zapošljavanju. Iako se dosta uradilo na otklanjanju predrasuda kod zapošljavanja ove kategorije ipak su one i dalje prisutne tako da je potrebno raditi na programima njihove motivacije i osposobljavanja, kao i obezbjeđivanju određenih benefita za poslodavce koji se opredijele za njihovo zapošljavanje.

2.6. Perspektiva biznisa poslodavaca na srednj rok(u narednih 5 godina)

U Nikšiću 41 % poslodavaca procjenjuje da će u narednih 5 godina imati porast u poslovanju, 8 % očekuje stagnaciju, 6% smanjenje posla dok 45% nije moglo da izvrši procjenu. U opštini Šavnik 50% preduzeća očekuje porast, a 50 % nemaju procjenu. U opštini Plužine od anketiranih poslodavaca nijedan nije procijenio porast poslovanja, već je distribucija odgovora bila ili da ne mogu da procijene ili očekuju stagnaciju

Gr. 11. Procjena perspektive poslovanja u Nikšićkim firmama

Posmatrano sa aspekta veličine preduzeća porast poslovanja očekuju najviše mala preduzeća (16,2%) dok najmanji porast iskazuju velika preduzeća (1.8%)

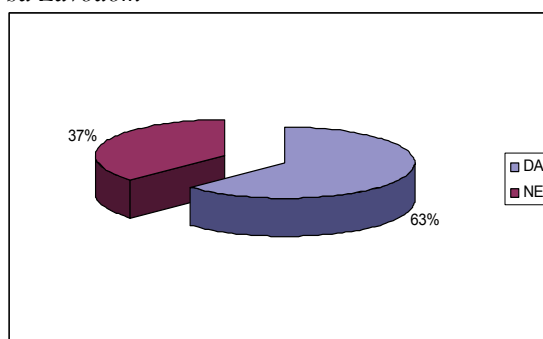
Rezultati Ankete pokazuju da u narednih pet godina porast u poslovanju očekuju preduzeća koja traju preko 10 godina (29,7%) i od 5 do 10 godina (9%) dok ona koja su u poslu manje od 5 godina ne mogu da daju procjenu poslovanja u narednih 5 godina.

3.SARADNJA SA ZAVODOM

Politika zapošljavanja mora imati dva segmenta. Jednan su institucije koje se bave zapošljavanjem i zaposlenošću, a drugi su poslodavci. Zbog toga Zavod za zapošljavanje usmjerava upravo prema njima zahtjeve za pojačanom saradnjom.

Za Zavod je veoma bitna kontinuirana saradnja sa poslodavcima zbog prevazilaženja disbalansa ponude i tražnje radne snage . Stoga je u upitniku kao posebna oblast predviđena upravo saradnja sa Zavodom, pri čemu nam je u tom smislu neophodan konstatan uzorak .Od ukupnog broja anketiranih poslodavaca sa Zavodom je saradjivalo u toku izvještajnog perioda 63%. i istakli su da su bili zadovoljni sa saradnjom u 95% slučajeva.

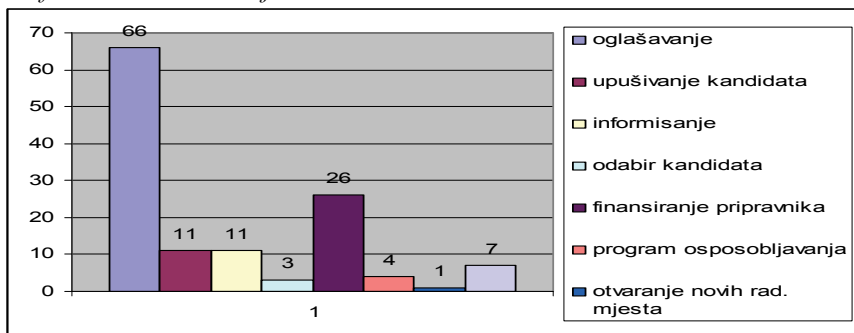
Gr.12. Saradnja sa Zavodom

Po učestalosti saradnja je bila:

- **59,4%** oko prijavljivanja slobodnih radnih radnih mjesta
- **9,9 %** kod upućivanja kandidata za posao
- **23,4 %** kroz finansiranj pripravnika
- **9,9 %** oko informisanj o uslovima i mogućnostima za obezbjedjivanja radne snage
- **3,6 %** prekvalifikacija, usavršavanje

Grafik 13.Oblici saradnje sa Zavodom

Kao što se iz grafika da vidjeti u procentu od 23,4% poslodavaca iz Nikšića saradnjivo je u dijelu finansiranja pripravnika. I ovogodišnje istraživanje pokazuje da i buduća saradnja pretenduje da se vezuje za ovaj vid usluge od strane Zavoda jer u distribuciji odgovora na pitanje »Koju uslugu očekujete od Zavoda« slijedilo je najviše odgovora »**finansiranje pripravničkog staža**«, a zatim »**prekvalifikacije i dokvalifikacije**« i »**ponuda kvalitetnog kadra**«

Ovogodišnje istraživanje ukazuje na to da je saradnja sa poslodavcima Biroa rada u dijelu obuka (stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, usavršavanje) koje organizujemo kako za poznatog poslodavca tako i za tržište rada bila u manjem obimu od istraživanja iz 2010 godine

U toku 2011 kroz ove obuke prošlo je 28 polaznika koji su stekli znanja iz oblasti zanatstva i usluga, što je na istom nivou kao i 2010 godine (29).

(rukovaoci gradjevinskih mašina, stolari, ugostiteljska zanimanja i sl)

Za sticanjem posebnih znanja i potrebu je iskazalo 107 lica što je znatno manje nego u 2010 godini (253) Za njih su tokom godine organizovani kursevi (engleski, informatika, kurs za računovodju)

Za razliku od prethodne godine kada je finansirano 192 pripravnika sa visokom stručnom spremom, u toku 2011 godine je 51 lice sa visokom i višom stručnom spremom uposleno kod poslodavaca kroz finansiranje Zavoda za zapošljavanje. U toku 2011 godine riješeni su i 23 zaostala zahtjeva iz 2010 godine. Ovo je posledica ograničavanja budžetskih sredstava za ove namjene.

Kreditna podrška nezaposlenih lica sa evidencije Biroa rada Nikšić je bila tokom 2011 godine svedena na izuzetno nizak nivo, tako da je zanemarljiva kao pokazatelj aktivnih mjera zapošljavanja. Svega 11 lica je dobilo kreditnu podršku što je posledica već navedenog smanjenja budžetskih sredstava. Ukupna vrijednost kredita je 65000€, a otvoreno je 13 radnih mjesta. Pripadnicama ženskog pola odobreno je 5 kredita. Većina kredita je dodijeljena za oblast zanatstva i ličnih usluga.

3. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Anketa koja se radi kontinuirano od 2003 godine služi da poslodavci iskažu kako potrebe za radnom snagom tako i poteškoće sa kojima se sreću zbog neuskладjenosti ponude i tražnje. Isto tako

omogućava da poslodavci u saradnji sa Zavodom kroz zajedničko djelovanje daju doprinos oporavku, razvoju i uspješnom djelovanju tržišta rada.

Osnovni cilj istraživanja je, dakle, prikupljanje podataka na osnovu kojih bi se potpunije opisalo stanje tržišta rada Regije, a što bi Birou rada poslužilo radi planiranja i sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja.

Prema podacima Biroa rada broj nezaposlenih lica u Regiji u 2005 godini je bio 10732, decembra 2007 godine 4183, decembra 2008 godine 3691, decembra 2009 godine 3677, decembra 2010 godine 3999 i decembra 2011 godine 3516.

Godina	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Br.nezaposlenih	10732	4183	3691	3677	3999	3516

Među nezaposlenima je prisutan trend stalnog porasta učešća lica sa višim i visokim obrazovanjem, stagnacije udjela lica sa srednjim stručnim i opštim obrazovanjem, kao i trend opadanja učešća lica sa osnovnom školom i bez škole.

Dakle tendencija pada nezaposlenosti je prisutna od početka istraživanja. Stopa nezaposlenosti u Nikšiću iznosi 10,13 % što je za 2% manje nego u prethodnoj godini.

Struktura anketiranih poslodavaca obrađena je i analizirana na regionalnom nivou prema obliku svojine, vrstama djelatnosti, vremenu poslovanja, broju zaposlenih i mnogim drugim aspektima datim u daljem tekstu po određenim poglavljima .

Ovogodišnja Anketa se neznatno razlikuje od prethodnih jer je upitnik neznatno redukovan na način što su pitanja vezana za oblik organizovanja firme i za starosnu dob radne snage isključena. Medjutim struktura uzorka je ostala ista uz napomenu da Željezara Nikšić zbog poslovne situacije u firmi nije mogla da učestvuje u Anketi, ali se ponovo odazvala Elektroprivreda.

Apsolutna dominacija privatne svojine (69%) potvrđuje da su procesi transformacije I privatizacije privrede u Nikšiću u skladu sa procesima na nivou države.

Struktura poslodavaca prema vrstama djelatnosti se nije bitnije izmijenila u odnosu na prethodno ispitivanje

Posmatrajući opštinu Nikšić konstatujemo **73.07%** anketiranih preduzeća je starije od 10 godina dok na nivou Republike imamo

51.20%. Ovaj podatak ukazuje na strukturu kao i na dinamiku razvoja privrede u Nikšiću. To se reflektuje i na podatke o ukupnoj zaposlenosti.

Rezultati istraživanja pokazuju da je ukupna zaposlenost (5135) znatno manja u odnosu na predhodnu godinu (7393). U ukupnom zapošljavanju učešće žena u Regiji je 55.4% što je u odnosu na prošlu godinu nešto više (42,9%), a njihova zastupljenost je u korelacionoj vezi sa djelatnošću.

Učešće poslodavaca prema djelatnostima u broju zaposlenih diktirano je strukturom nikšićke privrede. Djelatnost »preradivačka industrija« upošljava najveći broj zaposlenih.

Posmatrajući opštinu Nikšić konstatujemo da je najveće učešće u ukupnoj zaposlenosti lica sa četvrtim stepenom stručne spreme (35,17%), zatim slijedi sedmi stepen (22,5%), a treći stepen stručne spreme uzima učešće sa 15,98%.

Analizirajući obuke i usavršavanje zaposlenih koje su radjene u izvještajnom periodu konstatujemo da je mali broj anketiranih poslodavac u opštini Nikšić i uopšte u Regiji organizovao obuke svojih zaposlenih. Posmatrano prema djelatnostima, najviše je bilo organizovano obuka u obrazovanju (56,1%) a odnose se na posebna znanja i vještine. Očigledno je da su poslodavci i potrebu organizovanja obuka i stručnog usavršavanja svojih zaposlenih smanjili zbog već navedenih razloga koji se tiču ekonomske krize. Obuke su se organizovale samo tamo gdje su zaista bile neophodne. Obuke su u Nikšiću u najvećem procentu organizovane u preduzećima koja traju preko 10 godina (82,5%), a zatim u onima koja imaju dužinu trajanja od 5 do 10 godina (13%)

Ovogodišnje istraživanje ukazuje na to da je saradnja sa poslodavcima Biroa rada u dijelu obuka (stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, usavršavanje) koje organizujemo kako za poznatog poslodavca tako i za tržište rada bila u manjem obimu od istraživanja iz 2010 godine

U toku 2011 kroz ove obuke prošlo je 28 polaznika koji su stekli znanja iz oblasti zanatstva i usluga, što je na istom nivou kao i 2010 godine (29).

(rukovaoci gradjevinskih mašina, stolari, ugostiteljska zanimanja i sl) Za sticanjem posebnih znanja i vještina potrebu je iskazalo 107 lica što je znatno manje nego u 2010 godini (253) Za njih su tokom

godine organizovani kursevi (engleski, informatika, kurs za računovodju)

Za razliku od prethodne godine kada je finansirano 192 pripravnika sa visokom stručnom spremom, u toku 2011 godine je 51 lice sa visokom i višom stručnom spremom uposlano kod poslodavaca kroz finansiranje Zavoda za zapošljavanje. U toku 2011 godine riješeni su i 23 zaostala zahtjeva iz 2010 godine. Ovo je posledica ograničavanja budžetskih sredstava za ove namjene.

Kreditna podrška nezaposlenih lica sa evidencije Biroa rada Nikšić je bila tokom 2011 godine svedena na izuzetno nizak nivo, tako da je zanemarljiva kao pokazatelj aktivnih mjera zapošljavanja. Svega 11 lica je dobilo kreditnu podršku što je posledica već navedenog smanjenja budžetskih sredstava. Ukupna vrijednost kredita je 65000€, a otvoreno je 13 radnih mjesta. Pripadnicama ženskog pola odobreno je 5 kredita. Većina kredita je dodijeljena za oblast zanatstva i ličnih usluga.

U odnosu na ukupnu zaposlenost dominira kategorija »ugovor o radu na neodređeno vrijeme« sa 77.9 %. Ovo je posledica ranije donijetih pripisa iz oblasti radnog zakonodavstva kojima je bila ograničena mogućnost dužeg korišćenja ostalih kategorija radnog odnosa. Kategorija » ugovor o radu na određeno vrijeme zbog povećanja obima posla « učestvuje sa 5.11% , dok kategorija ugovor o radu na određeno vrijeme-ostalo « učestvuje sa 10.9%. Pripravnicima su uzeli učešća sa 1.6% što je više u odnosu na prethodno istraživanje.

Za potrebe Biroa rada posebno je značajan podatak o novozaposlenim kao i kadrovima koji više nijesu u radnom odnosu kod poslodavaca bez obzira na osnov prestanka rada. U tom paritetu dobili smo podatke da je značajno veći broj novozaposlenih lica (549) od lica koja odlaze iz firmi(331) tabela 12, što govori o tendenciji povećanog zapošljavanja u Regiji. Medjutim određen broj radnih mjesta ostao je upražnjen (28). Pretpostavka je da se radi o mogućem deficitarnom kadru. Karakterističan je ravnomjerni rast zapošljavanja u odnosu na pol.

Najveći broj novozaposlenih je ostvaren u djelatnosti „obrazovanje“, odnosno 28,9%., dok je najveći odliv je bio u komunalnoj djelatnosti (28,61%).

Učešće novozaposlenih (491) Nikšića u broju novozaposlenih(7827) Crne Gore iznosi 6,3 %, što ga stavlja iza Podgorice (2160) i svih primorskih opština.

Ističemo da je 9% anketiranih poslodavaca izjavilo da je imalo slobodnih radnih mjesta na koja nijesu mogli nikoga da zaposle, što je u odnosu na prethodno istraživanje manje za 3,75, a naveli su 28 deficitarnih zanimanja. Kao glavni razlog oni tvrde da nama obrazovanih kadrova odgovarajućih profila.

Analiza deficitarnih kadrova prema stepenu stručne spreme upućuje na to da u Nikšiću deficitarnih kadrova sa trećim i četvrtim stepenom stručne spreme ima po 22,22%. Upozoravajući je i podatak da oko 44,44% deficitarnih kadrova je sa sedmim stepenom stručne spreme, ali ga ne treba uzeti kao relevantan jer većina poslodavaca u ovogodišnjem istraživanju nije iskazala potrebe za deficitarnom radnom snagom. U neposrednom kontaktu sa njima iskazali su da je zbog ekonomske krize došlo do mirovanja u poslovnim aktivnostima te iz tih razloga ne rješavaju pitanje deficitarnih kadrova.

Što se tiče polne strukture u velikom broju poslodavci su izjavili da je **irelevantan pol** osoba koje bi zaposlili na deficitarnim pozicijama, osim ako to priroda posla zahtjeva.

Ovom anketom poslodavci su iskazali potrebu za 134 sezonskih i 106 stalnih novih radnika u 2011 godini. U odnosu na prethodno istraživanje iskazane potrebe su manje i sa aspekta sezonskog i sa aspekta godišnjeg očekivanog zapošljavanja.

Kad je u pitanju otpuštanje zaposlenih 14,95 % poslodavaca se izjasnilo da je imalo viškova radne. Najveći broj viškova iskazali su poslodavci u djelatnosti »komunalne i društvene i lične usluge« - (27,1%) Slijedi »proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom« - (22,42%), i »građevinarstvo« (19,62%). Viškovi radne snage brojčano su adekvatni veličini poslodavaca kao i vremenu postojanja.

Politika zapošljavanja mora imati dva pola. Na jednom su institucije koje se bave zapošljavanjem i zaposlenošću, a na drugom su poslodavci. Zbog toga Zavod za zapošljavanje usmjerava upravo prema njima zahtjeve za pojačanom saradnjom.

Od ukupnog broja anketiranih poslodavaca sa Zavodom je saradjivalo u toku izvještajnog perioda 63%. i istakli su da su bili zadovoljni sa saradnjom u 95% slučajeva

U odgovoru na pitanje o očekivanjima od Zavoda za zapošljavanje, poslodavci dominantno insistiraju na poboljšanju kvaliteta radne snage: najčešći odgovori su vezani za *finansiranje pripravničkog staža obuke, dokvalifikacije, prekvalifikacije, obezbjeđivanje kvalifikovanog kadra*. Vjerovatno je jedan od ozbiljnih problema, i to u većini djelatnosti, stvarni nedostatak kadra sa potrebnim kvalifikacijama.

Gledano sa aspekta učešća RAE populacije u ukupnoj nezaposlenosti to nije značajan procenat, ali je bitan zbog otklanjanja diskriminacije u zapošljavanju. Iako se dosta uradilo na otklanjanju predrasuda kod zapošljavanja ove kategorije ipak su one i dalje prisutne tako da je potrebno raditi na programima njihove motivacije i osposobljavanja, kao i obezbjedjivanju određenih benefita za poslodavce koji se opredijele za njihovo zapošljavanje. Kad je u pitanju planiranje zapošljavanja pripadnika RAE populacije, imamo podatak da se planira zapošljavanje 59 pripadnika ove populacije. I ovdje se uočava dominacija zahtjeva nižeg nivoa stručne, odnosno I i II stepena stručne spreme. Najveći broj novozaposlenih Roma toku 2011. godine se očekuje se u djelatnosti »Ostale komunalne, društvene i lične usluge«

Na evidenciji Biroa rada Nikšić nalazi se 171 lice koje ima status osobe sa invaliditetom . Radi se o invalidima rada i kategorisanoj omladini. Iskazani broj planiranih novozaposlenih osoba sa invaliditetom je 25 i to kao manipulant u ozelenjavanju i uređivanju naselja i 16 kao lica bez zanimanja i stručne spreme.

PROLOG –Anketni list 2011-2012

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE
EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

Biro rada _____

Kancelarija _____

BAROMETAR ZAPOSLENOSTI – UPITNIK POSLODAVACA – 2011/2012

NAPOMENA:

1. Cilj ovog istraživanja je prikupljanje informacija o promjenama na tržištu radne snage u Crnoj Gori.
2. Sve prikupljene informacije su strogo povjerljive i tretiraće se kao takve.
3. Navedene informacije neće obavezivati Vas ni Vaše preduzeće na bilo koji način, samo će unaprijediti našu saradnju.

U P I T N I K

DIO I: OPŠTI PODACI

1. Naziv preduzeća : _____
2. Oblik svojine: _____
3. Datum osnivanja preduzeća: _____
4. Opština: _____ Mjesto: _____
5. Adresa: _____
6. Telefon: _____ Faks: _____ E-mail: _____
7. Kontakt osoba za pitanja zapošljavanja:

8. Matični broj: _____ Registracioni broj: _____
9. Vrsta djelatnosti: _____ Šifra djelatnosti: _____
10. Broj zaposlenih : _____

DIO II: ZAPOSŁJAVANJE U 2011. GODINI

11. Navedite broj zaposlenih u svakoj kategoriji zaposlenja u vašem preduzeću

Rb.		Ukupno	Žene
1.	Ugovor o radu na neodređeno vrijeme		
2.	Ugovor o radu na određeno vrijeme zbog:		
	a) obavljanja sezonskih poslova		
	b) povećanja obima posla po drugim osnovama		
	c) zamjene privremeno odsutnog zaposlenog do njegovog povratka		
	d) obavljanja javnih radova		
	e) ostalo		
3.	Probni rad		
4.	Pripravnici		
5.	Rad kod kuće		
	UKUPNO		

12. Navedite obrazovnu strukturu zaposlenih na dan anketiranja

Stepen stručne spreme	Broj zaposlenih
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	
VII*	
VII-1	
VII-2	
VIII	
UKUPNO	

*VII stepen je Bachelor, VII1 četvorogodišnje studije, a VII2 magistarske studije

13. Od ukupnog broja zaposlenih u 2011.god, koliko njih je prošlo dodatno obrazovanje i obuku

Broj _____.

13.a Interno obrazovanje i obuka za potrebe radnog mjesta

Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku

13.b Koji vid obrazovanja ili obuke je sproveden

Vid obrazovanja ili obuke	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku
Prekvalifikacija		
Dokvalifikacija		
Specijalizacija		
Studijski programi		
Ukupno		

13.c Za koja posebna znanja i vještine

Šifra posebnog znanja	Naziv posebnog znanja	Broj zaposlenih koji su prošli obuku	Broj dana izdvojenih za obuku

13.d Koliko ste uložili sredstava u 2011. godini, na obuku i usavršavanje zaposlenih

Iznos uložениh sredstava u €	% u odnosu na bruto lične dohotke zaposlenih

14. Promjene u zapošljavanju u 2011.god.

Br.	Priliv i odliv radne snage	Ukupno	Žene
1.	Broj novozaposlenih u 2011. godini		
2.	Odliv radne snage u 2011.godini		

14.a Molimo Vas navedite zanimanja novozaposlenih u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Ukupno	Žene
1.				
2.				
3.				
4.				

15. Da li ste tokom 2011. god. imali slobodnih radnih mjesta koja nijeste mogli da popunite

Da

Ne

Ako je odgovor Da, koliko _____.

15.a Koji su, po Vašem mišljenju, glavni razlozi za nepopunjavanje slobodnih radnih mjesta (možete zaokružiti jedan ili više odgovora)

Br	Razlog
1.	Nedostatak obučene radne snage na tržištu
2.	Nedostatak iskustva raspoložive radne snage
3.	Nedostatak neophodnih ali specifičnih vještina
4.	Nedostatak neophodnih radnika sa više vrsta vještina (multiskills)
5.	Nedostatak radne snage sa neophodnim IT vještinama
6.	Nedostatak radne snage sa znanjem stranih jezika
7.	Privremenost I sezonski karakter zaposlenja
8.	Niska zarada za uslove rada na traženom radnom mjestu
9.	Nešto drugo – navedite _____

15.b Molimo Vas navedite strukturu nepopunjenih radnih mjesta u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj nepopunjenih radnih mjesta
1.			
2.			
3.			
4.			

16. Da li ste u 2011. god. imali viškova radne snage

Da

Ne

16.a Ako je odgovor DA, molimo navedite strukturu viškova radne snage u 2011. god.

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Višak radnika (broj)
1.			
2.			
3.			
4.			

16.b Navedite glavne razloge koji su uticali na smanjenje broja zaposlenih u 2011.god. (možete zaokružiti jedan ili više odgovora)

Br.	Razlog
1.	Teškoće u poslovanju koje je izazvala globalna ekonomska kriza
2.	Planiran i realizovan program prestrukturiranja
3.	Nelojalna konkurencija na tržištu
4.	Nezadovoljavajuća znanja i vještine zaposlenih
5.	Odliv radne snage po osnovu penzionisanja
6.	Otežani uslovi dobijanja kredita od banaka i visoke kamatne stope

DIO III: OČEKIVANO ZAPOŠLJAVANJE U 2012. GODINI

17. Očekivani broj zaposlenih u toku naredne 2012.godine

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Djelatnost zapošljavanja	Broj lica
1.				
2.				

17. a Očekivani broj dodatnog zapošljavanja u toku sezone u 2012. godini

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Djelatnost zapošljavanja	Koji dio godine (kvartal)	Broj mjeseci	Broj zaposlenih lica
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

18. Navedite očekivane promjene u zaposlenosti po zanimanjima u 2012. godini

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Očekivane promjene (broj)	
			Povećanje:	Smanjenje:
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

19. Koja su to nova zanimanja koja će Vam trebati u narednih 5 godina a kojih nema na tržištu rada

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol
1.				
2.				
3.				

20. Koja su to nova znanja i vještine koje će Vam trebati u narednih 5 godina a nema ih u obrazovnom sistemu Crne Gore

Br.	Šifra zanimanja	Naziv posebnog znanja/vještine	Broj izvršilaca	Pol
1.				
2.				
3.				

21. Da li bi zaposlili lice sa evidencije, ukoliko bi Zavod finansirao njegovu/njenu obuku (obuka za konkretno radno mjesto)

Da

Ne

22. Da li ste zaposlili lica sa invaliditetom u poslednje 2 godine

Da (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok (period)
1.					
2.					
3.					

22.a Da li ste upoznati sa subvencioniranjem zapošljavanja lica sa invaliditetom

DA

NE

22.b Da li planirate zaposliti lica sa invaliditetom uz određene subvencije

DA (Ako je odgovor da, popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok (period)
1.					
2.					
3.					

23. Da li ste zaposlili pripadnika RAE populacije u poslednje 2 godine

DA (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Naziv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok
1.					
2.					
3.					
4.					

23. a Da li planirate zaposliti pripadnika RAE populacije

DA (Ako je odgovor da popunite sljedeću tabelu)

NE

Br.	Šifra zanimanja	Nazv zanimanja	Broj izvršilaca	Pol	Na koji rok
1.					
2.					
3.					
4.					

24. Kako procjenjujete perspektivu vašeg biznisa na srednji rok (u narednih 5 godina)

porast stagnacija smanjenje ne mogu da procijenim

DIO IV: SARADNJA SA ZAVODOM ZA ZAPOSŁJAVANJE

25. Da li ste saradivali sa Zavodom za zapošljavanje na angažovanju neophodne radne snage u 2011. godini

DA

NE (Molimo predjite na pitanje 26.)

25.a Ako da, molimo zaokružite koje ste vidove saradnje do sada imali (mogućnost zaokruživanja više odgovora)

- A. Samo u dijelu prijavljivanja slobodnih radnih mjesta (radi oglašavanja)
- B. Upućivanje kandidata na oglase za posao
- C. Informacije o uslovima i mogućnostima za obezbjedjivanje potrebne radne snage
- D. Učešće u odabiru kandidata za zaposlenje (intervjui sa kandidatima, prezentacija kandidata, psihološka selekcija...)
- E. Učešće u finansiranju zapošljavanja pripravnika
- F. Učešće u izradi i sprovođenju programa osposobljavanja za zapošljavanje (stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, usavršavanje)
- G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta
- H. Ostalo (molimo navedite)_____

26. Molimo navedite koje vrste usluga očekujete od Zavoda za zapošljavanje u zadovoljavanju vaših potreba za radnom snagom:

27. Sugestije i preporuke za uspješniju saradnju sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore:

Ime i prezime osobe
koja je popunila upitnik

Pečat

Potpis ovlašćene osobe -
poslodavca

U _____ dana _____ 2011.

HVALA VAM ZA VAŠE VRIJEME I SARADNJU!